



ADOPTIONSPOLITISK FORUM

Adoptionspolitisk Forums svar til Social-, Børne- og Integrationsministeriets dialogmøde den 22. oktober 2013 kl. 14-18.

Om Adoptionspolitisk Forum

Adoptionspolitisk Forum blev etableret i foråret 2013. Adoptionspolitisk Forum består af en bredt sammensat gruppe af voksne adopterede, som alle er interesserede i, at adoptionssystemet bliver forbedret for at tilgodese de børn, det har som genstand. Derfor stiller Adoptionspolitisk Forum spørgsmålstegn ved adoptionssystemet, som det i dag praktiseres i Danmark og internationalt.

I Adoptionspolitisk Forum ønsker vi at bidrage med nye perspektiver for at nuancere en længe stagneret opfattelse af transnational adoption, som noget, der i sig selv udelukkende er til gode for børnene. Vi ønsker at blive inddraget i debatten, da vi kan bidrage med aspekter, som hidtil er oversete. Nogle af de perspektiver, vi bidrager med, er synliggjort gennem medlemmers egne erfaringer og afspejler mangler i det danske samfunds tilgang til adoption og adopterede. Andre perspektiver kan genfindes i internationale behandlinger af fænomenet adoption, som den danske diskurs og debat om adoption har overset. Vi ønsker at blive inddraget i en debat, som på længere sigt kan føre til tiltrængte reformer af adoptionssystemet.

Det er med stor interesse, at Adoptionspolitisk Forum har modtaget invitationen til dialogmøde. Vi er glade for, at voksne adopterede høres på linje med andre parter, og ønsker at vi som voksne adopterede bliver betragtet som eksperter på vores egne oplevelser.

Indledning

Adoptionspolitisk Forum vil rette opmærksomhed mod, at adoption omfatter en lang række andre aktører herunder myndigheder, internationale organisationer, domstole, børnehjem og mange flere. Af de mange aktører findes tre primære aktører, som bør sikres en ligelig retssikkerhed: **biologisk ophav** i bred forstand, **den adopterede** og **adoptanterne**. Det er essentielt, at hver af disse aktører tildeles lige status, både i repræsentation og høring, når en helhedsorienteret løsning skal findes, og som gælder både før og efter adoptionen. Ingen af disse tre aktører udgangspunkt har som fortrinsret i relation til de to øvrige.

I tråd hermed vil Adoptionspolitisk Forum påpege nødvendigheden af, at man gentænker adoptionsmodellen, således at den ikke primært beskæftiger sig med et dansk perspektiv. Vi anbefaler, at fokus skiftes fra en prioritering af danske adoptanters rettigheder til en trepartskonstruktion med lige rettigheder for alle parter. Dette vil betyde et skift fra den danske, lukkede model med et fuldt forældreskifte hen imod en mere åben model med mulighed for at informationer og kontakt henholdsvis forvaltes og knyttes mellem parterne. Dette vil også imødekomme visse afgiverlandes lovgivning og kulturforståelse på adoptionsområdet og ikke mindst barnets rettigheder.

Derudover vil Adoptionspolitisk Forum henvide til vigtigheden af, at man lader FN's børnekonvention træde før Haagerkonventionen, da FN's børnekonvention ligger til grund for udformningen af Haagerkonventionen. Derudover bør det sikres, at man forholder sig kritisk til Haagerkonventionen, da den i sig selv ikke er fyldestgørende eller en fuldendt forsikring om adoptionens succes.

Nogle af vores svar til hovedelementerne vil uddybe disse tre perspektiver.

På vegne af Adoptionspolitisk Forum deltager Yong Sun Gullach og Anders Riel Müller.

Herunder følger Adoptionspolitisk Forums svar på Helhedanalysens hovedelementer og rammesættende spørgsmål:

Hovedelement 1:	side 3-4
Hovedelement 2:	side 5
Hovedelement 3:	side 6
Hovedelement 4:	side 7-9
Hovedelement 5:	side 10
Hovedelement 6:	side 11
Hovedelement 7:	side 12
Afslutning:	side 13

Hovedelement 1: Hvilke lande Danmark skal samarbejde med, herunder betydningen af Haagerkonventionen.

- Hvilke faktorer skal være afgørende for, hvilke lande Danmark samarbejder med?

Det væsentligste aspekt i relation til adoptioner må nødvendigvis være, at børnenes rettigheder bliver overholdt. Derfor er det afgørende, at Danmark udelukkende samarbejder med lande, der har ratificeret FN's børnekonvention *i sin helhed* samt Haagerkonventionen. Derudover er det nødvendigt at se på, i hvilken udstrækning disse lande er i stand til at leve op til konventionerne. I de tilfælde hvor afgiverlandene mangler tilstrækkelige ressourcer til at løfte opgaven, må Danmark nødvendigvis træde til og sikre, at alle regler og konventioner, og dermed barnets rettigheder, bliver overholdt.

I kommissoriet står, at *"det er et grundvilkår for international adoption i dag, at vi modtager børn fra verdens fattigste lande. Dette grundvilkår må i sig selv give anledning til en yderst forsigtig tilgang til området."*, jf. afsnit. 1.1, s. 2f.

Dermed anerkendes det, at adoption primært sker fra fattige lande med begrænsede ressourcer. Derfor er der store udfordringer for mange af disse lande i forhold til at efterleve de internationale konventioner. I Børnekonventionens artikel 3 står blandt andet:

"I alle foranstaltninger vedrørende børn, hvad enten disse udøves af offentlige eller private institutioner for socialt velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer, skal barnets tarv komme i første række.

Deltagerstaterne påtager sig at sikre barnet den beskyttelse og omsorg, der er nødvendig for dets trivsel under hensyntagen til de rettigheder og pligter, der gælder for barnets forældre, værge eller andre personer med juridisk ansvar for barnet, og skal med henblik herpå træffe alle passende lovgivningsmæssige og administrative forholdsregler" (FN's børnekonvention, artikel 3).

Børnekonventionens artikel 4 står: *"Med hensyn til økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder skal deltagerstaterne gennemføre sådanne forholdsregler, i videst muligt omfang inden for de ressourcer, der er til rådighed, og, hvor der er behov for det, inden for rammerne af internationalt samarbejde"* (FN's børnekonvention, artikel 4).

Her anerkendes også, at nogle stater ikke i tilstrækkeligt omfang er i stand til at sikre børns rettigheder fuldstændigt, men må gøre dette inden for de rammer, der er. Adoptionspolitisk Forum ønsker at understrege, at dette ikke må blive en sovepude, hverken for Danmark eller afgiverlandene. I stedet bør Danmark løfte ansvaret og være garant for de børn, som adopteres.

Haagerkonventionens artikel 4 opstiller de mange procedureregler, som afgiverlandet skal sikre, før international adoption kan gennemføres. Når vi erkender, at afgiverlandene er fattige, da overrasker ikke, at afgiverlandene mangler ressourcer til at iværksætte og sikre den fornødne støtte til udsatte familier eller omplacere barnet, førend international adoption overvejes, eller at indrette myndighederne på en sådan måde, som det forudsættes i Haagerkonventionen.

Det fremgår af Haagerkonventionens artikel 4, at det påhviler de kompetente myndigheder i oprindelseslandet, at vilkårene for adoptionen er opfyldte. Adoptionspolitisk Forum henstiller til, at Danmark som modtagerland, forpligter sig til at sikre, i medfør af FN's Børnekonventions artikel 21, at sikre at vilkårene for adoption er opfyldt. Hvis de danske myndigheder ikke kan dokumentere disse vilkår, bør adoptionen ikke finde sted.

Opsummerende kan siges, at Haagerkonventionen ikke garanterer, at adoptionen sker med hensyn til barnets tav.

På denne baggrund indstiller Adoptionspolitisk Forum til, at adoption kun bør ske under følgende forudsætninger:

- Adoption bør kun ske mellem lande som har ratificeret FN's Børnekonvention i sin helhed
- Adoption bør kun ske af hensyn til barnets tarv, og under de forudsætninger, der er beskrevet i FN's Børnekonventions artikel 21
- Adoption bør kun ske som alternativ til andre indsatser for udsatte børn og familier.
- Adoptionen bør kun ske ved retslig prøvelse, jf. FN's børnekonvention artikel 9
- Adoption bør kun ske med forældrenes samtykke under forudsætning af en forudgående, fuldstændig vejledning, herunder om de retslige konsekvenser ved adoptionen
- At der ved adoptionen i vid udstrækning tages hensyn til bevarelse af barnets identitet og familieforhold, jf. FN's Børnekonvention artikel 8
- I Danmark sker der et fuldstændigt familieskifte ved adoptionen, jf. Adoptionsloven § 16. Derfor bør Danmark kun foretage adoptioner fra lande, hvor en adoption har samme retsvirkning. Alternativt, bør der i adoptionsloven åbnes op for delvist familieskifte.

Hovedelement 2: Sammenkoblingen mellem adoptionsformidling og børnehjælpsarbejde

- Kan og bør der ske en adskillelse af adoptionsformidlingen og børnehjælpsarbejdet?

Ja. Der kan og bør ske en adskillelse af adoptionsformidlingen og børnehjælpsarbejdet. Herunder forklares hvorfor.

Børnehjælpsarbejdet

Når børn gives bort til adoption, er et resultat af fattigdom og strukturel ulighed. Når vi skal hjælpe børn, der vokser op under disse kår, er det ikke anderledes end den måde, hvorpå vi i Danmark i øvrigt indgår i udviklingssamarbejde og fattigdomsbekæmpelse i al almindelighed (se Danida). Det vil sige en anerkendelse af, at vi må adressere årsager til fattigdom og arbejde for, at mennesker verden over opnår højst mulige indflydelse på eget liv. Hvis Danmark skal hjælpe med at sikre børns rettigheder, må vi nødvendigvis adressere årsagerne til fattigdom. Vi må påvirke de omstændigheder, der bevirker at børn bliver født og vokser op under kår, der er uacceptable set fra et menneskerettighedssynspunkt. I mange tilfælde vil en sikring af børns rettigheder og bedre opvækstvilkår ske gennem et fokus på forældrenes rettigheder og ved at skabe bedst mulige betingelser for at disse forældre får højst mulige indflydelse på eget liv. Dette er blandt andet gennem opfyldelse af basale rettigheder samt sociale, kulturelle og politiske rettigheder. Her kan vi blandt andet blot se på, hvilke minimumskrav, vi stiller til adoptanter, for at sikre, at de kan tage vare på barnets tarv. Vi må derfor se på forbedring af børns vilkår, som en forbedring af de omstændigheder, børn fødes i og opvokser under.

Adoptionsformidlingen

Adoptionsformidling er et (økonomisk) samarbejde og en udveksling (transaktion) mellem en afgiver og en modtager. Adoptionsformidlernes fornemmeste opgave er at sikre, at dette samarbejde sker i henhold til gældende regler og konventioner, såsom den danske adoptionslovgivning, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, FN's børnekonvention samt Haagerkonventionen. I tillæg hertil har adoptionsformidlerne til opgave at imødekomme adoptanternes behov (at få et barn) samt deres krav til barnets sundhedstilstand og evner. Med adoptionsformidlerne er der tale om interesseorganisationer, der har til formål og konkret opgave at "finde forældre" (se AC Børnehjælp) og "formidle børn" (se DanAdopt).

Adoptionsformidling er på den baggrund en anden opgave end børnehjælpsarbejdet, hvorfor de både kan og bør adskilles.

Når adoptionsformidling ses som en del af børnehjælpsarbejdet eller forveksles hermed, er der fare for, at børnehjælpsarbejde bliver en indslusning i adoption. Herved er der risiko for, at adoptionsvirksomhed får os til at overse og undlade at adressere de underliggende årsager til fattigdom og manglende rettigheder.

Hovedelement 3: Godkendelsen af kommende adoptanter med henblik på at styrke gode adoptionsforløb

- Er der elementer og/eller hensyn, der overses i godkendelsesforløbet?

Adoptionspolitisk Forum ønsker at understrege vigtigheden af, at kommende adoptanter oplyses om og forholder sig til alle aspekter og konsekvenser af adoption, både for biologisk familie, adoptant og adoptionsfamilie. Herunder bør kommende adoptanter tilkendegive deres accept af, at der i nogle sager kun kan ske et delvist familieskifte. Godkendelsesforløbet bør sikre dette. Derudover har Adoptionspolitisk Forum på nuværende tidspunkt ingen yderligere kommentarer hertil.

Hovedelement 4; En forbedring af støtten til adoptanter før og efter hjemtagelsen af et barn

- Hvilke elementer bør indgå i PAS-ordningen

Adoptionspolitisk Forum vil først og fremmest drage påpege, at en PAS-ordning ikke er en garanti eller må blive en forsikring om adoptionssucces. PAS-ordningen skal være et tilbud for at sikre, at adopterede, dennes biologiske ophav såvel som adoptanter har adgang til den mest fyldestgørende og bredest mulige viden på adoptionsområdet.

Særligt efterlyser Adoptionspolitisk Forum behovet for, at inddrage alle tre aktører, der har andel i adoptionen: den adopterede, de biologiske forældre og adoptanterne. Af samme grund vil Adoptionspolitisk Forum påpege, at adoption først kan omtales som værende en succes, når alle tre parter kan tage del heri.

Derfor adskilles svaret til hovedelement 4 i henholdsvis en *strukturel* og en *indholdsmæssig* del.

Strukturelle krav til PAS-ordningen

PAS-ordningen bør først og fremmest være forsknings- og vidensbaseret. PAS-området bør formidles på et upartisk fundament.

Adoption er en livslang proces med vidtrækkende konsekvenser for mange parter. Den biologiske families betydning og behov stopper ikke ved overførslen af barnet til et modtagerland. Den adopteredes behov for løbende, også som voksen, at bearbejde og forholde sig til sin adoptionsproces vil have forskellig karakter alt efter udvikling og livsomstændigheder. Adoptanterne vil ligeledes have forskellige behov alt efter hvilke livsstadier den adopterede gennemgår.

Derfor er det vigtigt at sikre en strukturel adskillelse af de tre aktørers behov i forhold til PAS. Det vil sige, at sikre, at aktører, der primært repræsenterer den ene side af adoptionstrekanten (hhv. adoptanter, adopterede og det biologiske ophav) ikke strukturelt får ansvar for at repræsentere den fulde adoptions-trekant.

Ordningen skal helt grundlæggende være uafhængig og adskilt fra adoptionsformidlende aktører og interesseorganisationer inden for adoptionsområdet. Organisationer, der har til opgave at understøtte, fremme eller fastholde bestemte modeller, strukturer eller organisationer, og som repræsenterer en bestemt interessepart, bør ikke være repræsenteret eller have ansvar i forhold til både den strukturelle såvel som den indholdsmæssige del af PAS-ordningen.

På den baggrund kan Rambølls evaluering af PAS-ordningen i 2007-10 samt PAS-ordningsforsøget fra 2007-10, betegnes som værende mangelfulde. 1) Tilbuddet er alene givet til adoptanterne, 2) evalueringen forholdt sig til en afgrænset periode i adoptionsprocessen og 3) evalueringen tog alene udgangspunkt i adoptanters udsagn i forhold til de adopterede, herunder deres reaktioner og gavn af PAS-tilbuddet. PAS-tilbuddet blev alene givet til adoptanter med adopterede under 18 og ikke var et tilbud til for eksempel myndige adopterede.

Adoptionspolitisk Forum vil påpege behovet for, at PAS-ordningen tilgodeser henholdsvis den adopteredes behov, adoptanters behov og det biologiske ophavs behov, samt at PAS-ordningen yder et tilbud til alle tre parter i de forskellige faser af processen. Herunder præsenteres forslag til, hvad disse tilbud bør indeholde.

Indholdsmæssige krav til PAS-ordningen

PAS-ordningen bør sikre, at adoption foregår på bedst mulig præmisser samt understøttes gennem alle livets faser. Adoption er en livslang proces, der ikke kan berammes i et entydigt behov og tilbud. Det er derfor ikke tilstrækkeligt, at fokusere alene på rådgivning til adoptanter.

Adoptionspolitisk Forum vil derfor pege på 3 primære indsatsområder i PAS-ordning. Dog er de beskrevne områder ikke udtømmende.

Viden

Der mangler reel og tilgængelig viden inden for adoptionsområdet i Danmark. Derfor bør PAS-ordningen tilbyde at indsamle, udlåne og formidle nationale og internationale forskningsresultater, litteratur og film samt tilknytte kompetence- og ressourcepersoner på området.

Juridisk kompetence

PAS-ordningen bør omfatte juridisk rådgivning og hjælp i forhold til en række behov. Nogle af disse behov er medlemmer af Adoptionspolitisk Forum stødt på gennem arbejde med især voksenadopterede.

1. PAS-ordningen bør omfatte sagsbehandlerrådgivning til voksenadopterede, så disse bedre kan orientere sig i forhold til rettigheder i forhold til det sociale system:

- Rådgivning ved sagsbehandling af voksenadopteredes rettigheder, herunder for eksempel tilskud og ret til besøg i afgiverlandet for adopterede på sociale overførselsindkomster.
- En ligestilling af adopterede på overførselsindkomst blandt andet med flygtninge/indvandrere i forhold til eksempelvis paragraf 5-tilladelse. Adopterede bør være omfattet af retten til at beholde overførselsindkomst ved hjemrejse i forbindelse med begravelse eller andre store begivenheder. Dette bør for eksempel omfatte eksempelvis førstegangsbesøg af biologisk familie (dette er bevilget en enkelt gang i Københavns kommune), for at sikre en ligestillet mulighed for den adopterede for at bevare og udvikle relation til biologisk familie, uanset økonomisk formåen.

2. Konkret saglig rådgivning og vejledning til voksenadopterede i forhold til:

- Ophævelse af adoptionen, jf. adoptionsloven §§ 18-19.
- Arveretssager, hvor den adopterede juridisk er blevet forfordelt (gældende for adoptioner indgået før 1975), alene på baggrund af status som adopteret.
- Bosættelse i oprindelseslandet, herunder rådgivning om muligheder for dobbelt statsborgerskab også i Danmark.

3. Juridisk enhed med kompetence i overvågning, dokumentation og handling i sager, hvor den adopterede, adoptanter eller biologisk ophav ikke dækkes af dansk lovgivning.

Socialt

1. Rådgivning til biologisk ophav

Rådgivning til adoptanter om adoption og virkninger heraf skal tilbydes til biologisk familie og ikke kun til den nyetablerede familie. I det øjeblik et barn afgives til adoption, bør man sikre at den biologiske familie rådgives om danske forhold, herunder også juridisk, i forhold til adoption.

2. Rådgivning til adoptanter

Her foreligger allerede en del erfaring, der kan samles op på og udbygges. Det er Adoptionspolitisk Forums vurdering, at det tilbud, der opstod 2007-10 kan danne grundlag for rådgivning til adoptanter og udbygges eventuelt i et samarbejde med PPR samt etablering af en efteruddannelse af de praktiserende læger.

3. Rådgivning til adopterede uafhængigt af forældre

Adoptionspolitisk Forum anerkender behovet for en samlet familieindsats. Forslagene her skal derfor ikke ses som en erstatning for en samlet familieindsats, men som en udbygning af PAS-ordningen på de områder, hvor den samlede familieindsats ikke rækker. Derfor anbefales:

- Uddannelse af minimum én PPR-person i hvert distrikt i adoptionsområdet.
- Efteruddannelse af de praktiserende læger, eventuelt i forbindelse af sundhedsreformen, for at sikre, at der på de enkelte sundhedscentre vil være minimum én lægefaglig person med særlig indblik i adoption.
- I tilfælde, hvor den adopterede anbringes udenfor hjemmet, bør den adopterede tilbydes en adoptionsværge, der kan medvirke til sikre den adopteredes rettigheder. Denne værge kan dels være et formidlende led mellem den biologiske familie og adoptanterne udelukkende med henblik på den adopteredes tarv, og dels skal værgerne sikre den adopteredes ret til at bevare kontakt med biologisk familie herunder biologiske søskende, uanset om disse også er adopterede, og uanset om adoptionen er til samme familie og land.
- Rådgivning til adopterede af adopterede, for eksempel i form af peer-to-peer netværk eller særskilte mentorordninger, som kendt fra USA.

Hovedelement 5: Muligheden for åbne adoptioner, herunder procedurer i forhold til opfølgingsrapporter

- Hvilke overvejelser er vigtige i forbindelse spørgsmålet om åbne adoptioner?

Adoptionspolitisk Forum er af den holdning, at alle adopterede har krav på, i et vist omfang, enten at beholde eller få mulighed for at oprette kontakt til den biologiske familie.

Som det fremgår af Forældreansvarslovens § 20a, har myndighederne mulighed for at tildele samvær mellem den adopterede og de oprindelige familie, såfremt disse havde en kontakt før adoptionen. Myndigheder har pligt til at vejlede biologiske forældre og adopterede i, hvordan de kan udøve deres rettigheder. Det kan ikke forventes at parterne egenhændigt kan sætte søge om at få genoptaget kontakten, da der ofte er tale om familier fra ringe kår. Adoptionspolitisk Forum ønsker en afklaring af, i hvordan myndighederne vil effektuere denne regel i internationale adoptioner.

Udtalelsen fra Ankestyrelsen af 15. marts 2013, på begæring af Folketingets Ombudsmand, som statuerer, at retten for et adoptivbarn og dets oprindelige forældre til at opretholde familieliv, som var etablerede før adoptionen, i form af kontakt med hinanden, som udgangspunkt er beskyttet af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, jf. artikel 8. Det fremgår desuden af FN's Børnekonventions artikel 7 og 8, at børn har ret til at kende deres forældre, samt at de enkelte stater skal respektere barnets ret til familieforhold.

De internationale konventioner forholder sig i ordlyden ikke til, hvilken "familie", der skal nyde beskyttelse. Som det fremgår af Adoptionsloven § 16, så indtræder adoptanterne ved adoptionen i den juridiske forsørgelsespligt over for barnet, og der opstår en gensidig arveret mellem adoptanterne og den adopterede. Men derudover forholder adoptionsloven sig ikke yderligere til den biologiske slægt efter adoptionen.

Familieforhold og familieliv må nødvendigvis fortolkes i udvidet form, således at den Europæiske Menneskerettighedskonventionens artikel 8 til beskyttelse af familielivet, er langt mere vidtrækkende end til blot at inkludere den juridiske familie. Man må også inkludere følelsesmæssige relationer, som har til hensigt at sikre de rettigheder, der fremgår af FN's Børnekonvention, herunder særligt retten til at kende og udvikle sin identitet, jf. artikel 8.

Derudover må det være barnet, der er med til at definere, hvilke relationer, som indgår i dets familieliv, og hvem det har en følelsesmæssig relation til.

Uanset om der har været en forudgående relation til den oprindelige familie, så er Adoptionspolitisk Forum af den opfattelse, at det strider mod FN's Børnekonvention, hvis adoptanter modsætter sig den adopteredes mulighed for at optage- eller genoptage kontakten med oprindelig familie, såfremt det vurderes at være til barnets bedste. Adoptionspolitisk Forum ønsker derfor, at det ikke alene er op til forældremyndighedsindehaverne at træffe beslutning herom, jf. Forældreansvarslovens § 2, men at der skal en myndighedsregulering til, for at sikre at det sker til af hensyn til barnets tarv.

Hovedelement 6: Organiseringen af adoptionsformidlingen ud fra et krav om etisk forsvarlige adaptioner

- Hvordan sikrer vi en gennemskuelig, enkel og oplyst adoptionsformidling?

Helt grundlæggende bør tilsynet bør være uafhængigt, uvildigt og kontinuerligt.

Det fremgår ikke klart af spørgsmålet, for *hvem* adoptionsformidlingen skal være gennemskuelig, enkel og oplyst. Det er Adoptionspolitisk Forums udgangspunkt, at formidlingsprocessen være gennemskuelig, enkel og oplyst for alle parter, herunder den afgivende familie (og herunder forstået som den udvidede familie). Det skal sikres, at den oprindelige familie er blevet tilbudt rådgivning om alternativer til adoption i henhold til FN's Børnekonvention artikel 21 stk. a og b. I tilfælde af en vurdering af, at adoption er i barnets tarv, skal begge parter modtage relevant og fyldestgørende rådgivning og juridisk bistand, således at det står klart for begge parter, hvad adoptionen indebærer af ansvar og rettigheder, herunder respekt for barnets kulturelle identitet (FN's børnekonvention artikel 29c) samt ret til et familieliv med sin oprindelige familie (fra den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8 stk. 1).

Der er alt for mange eksempler på forældre i afgiverlandene som ikke fuldt ud forstår de juridiske og praktiske konsekvenser af en international adoption. Dels fordi adoption, som det fortolkes i Danmark, kan være kulturelt ukendt, som for eksempel i Etiopien, og dels på grund af manglende juridisk rådgivning. Det må være et krav i det danske adoptionssystem, at denne juridiske rådgivning gives til familier i afgiverlandene, der overvejer adoption, og at denne rådgivning foretages af en økonomisk uafhængig tredje-part.

Gennemskuelighed, enkelthed og oplysning er ligeledes et spørgsmål for de adopterede, som på et senere tidspunkt i livet ønsker at opsøge sin familie i afgiverlandet. Denne proces er på nuværende tidspunkt langt fra enkel eller gennemskuelig. En søgen efter familie indebærer ofte kontakt med den danske adoptionsformidlende organisation, den adoptionsformidlende organisation i afgiverlandet, børnehjem og offentlige myndigheder. Der findes ikke en simpel adgang til den adopteredes papirer. Nogle gange kan den adopterede ikke få adgang til disse informationer på grund af forsvundne dokumenter, usamarbejdsvillige organisationer, m.m. Dokumentation og adgang til dokumentation om ens eget liv er også et vigtigt aspekt af adoptionsformidlingen, som der i dag ikke er.

Hovedelement 7: Tilrettelæggelsen af et skærpet tilsyn

- Hvad er succeskriteriet for et skærpet tilsyn og hvilke forventninger er realistiske?

Et skærpet tilsyn bør sikre etisk forsvarlige processer før og efter adoptioner. Disse processer skal sikre de involverede parter grundlæggende menneskerettigheder. Hvis dette ikke er realistisk, bør adoptionen ikke finde sted. På nuværende tidspunkt kan der i flere adoptionsformidlende lande stilles grundlæggende spørgsmål ved de oprindelige familiers retssikkerhed i afgiverlandene i henhold til FN's Menneskerettighedskonvention og FN's Børnekonvention. Dette er især problematisk i store afgiverlande såsom Etiopien, Kina og Vietnam. Derfor er et skærpet tilsyn nødt til at kigge nærmere på retssikkerheden for familierne i afgiverlandene.

I henhold til det nuværende tilsyn, er det yderst problematisk, at de organisationer, som der føres tilsyn med (AC Børnehjælp og DanAdopt) deltager i de tilsynsrejser, Adoptionsnævnet foretager. Dette kan næppe betegnes som uafhængigt tilsyn.

I forhold til tilsynets omfang kan det undre, at Adoptionsnævnet ikke har fundet det nødvendigt at foretage tilsynsrejser til Vietnam siden 2001. Dette forekommer særligt problematisk i lyset af, at lande som USA og Sverige flere gange har haft lukket for adoptioner fra Vietnam siden 2004 på grund af veldokumenterede beviser for omfattende børnehandel og korrupcion i det vietnamesiske adoptionssystem.

I Etiopien (et land, som Australien stoppede adoptioner fra i 2012 af etiske årsager) påpegede Adoptionsnævnet og Ankestyrelsen, at der var behov for øget opmærksomhed på, om der var tale om et reelt informeret samtykke, fra den afgivende familie. Adoptionsnævnet påpegede, at der var flere eksempler på, at der manglede vished herfor. Ankestyrelsen og Adoptionsnævnet lægger dog opgaven om rådgivning i hænderne på de adoptionsformidlende bureauer. Det vil sige, at de formidlende bureauer skal sikre sig, at de har rådgivet de afgivende familier om konsekvenserne ved international adoption. Dette er i sig selv problematisk. Der bliver derudover ikke etableret nogen foranstaltninger, hvorigennem det kan verificeres, at denne rådgivning og vejledning udføres på tilfredsstillende vis.

Det kan derudover undre, at der i Adoptionsnævnet ikke sidder eksperter, der har indsigt i afgiverlandenes sociale, økonomiske, politiske og juridiske forhold. En stor del af vurderingen omkring adoptionspraksis i afgiverlandene relaterer sig til disse netop bredere samfundsmæssige forhold.

Disse eksempler viser den tætte relation mellem den tilsynsførende myndighed og de adoptionsformidlende organisationer samt det manglende tilsyn i lande, hvor der er bestyrket bekymring for uetiske praksisser. Derfor må der stilles grundlæggende spørgsmål ved det nuværende tilsyns, uafhængighed, omfang og dets kompetence.

Udover behovet for et langt mere skærpet tilsyn fra de danske myndigheders side, er der et absolut nødvendigt behov for et kontinuerligt tilsyn i afgiverlandene. Dette skal foretages af en uvildig tredjepart, som løbende rapporterer tilbage til de relevante danske myndigheder. Her kan tænkes en uafhængig organisation, som har et nært kendskab til de sociale, økonomiske og politiske forhold i afgiverlandene og som samtidig løbende kan vurdere, om de for børn, der er frigivet til adoption til Danmark, er opfyldt de krav til international adoption som beskrevet i FN's Børnekonvention artikel 21.

Det er helt nødvendigt for et etisk forsvarligt adoptionssystem, at der er et vedvarende tilsyn af processen op til at et barn frigives til adoption, og som vurderer og evaluerer den oprindelige families og barnets retssikkerhed i henhold til de internationale menneskerettighedskonventioner.



Afslutning

Hermed håber Adoptionspolitisk Forum at bidragene til Helhedanalysens hovedelementer og rammesættende spørgsmål er med til at sikre en udviklingen af en fair og helhedsorienteret løsning på adoptionsområdet.

Med venlig hilsen
Adoptionspolitisk Forum